

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 15.9.2006
KOM(2006) 508 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

**Vývoj agro-environmentálnych ukazovateľov na monitorovanie integrácie
environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky**

{SEK(2006) 1136}

1. Úvod

Toto oznámenie predstavuje iniciatívu Komisie podať správu o vykonanej činnosti súvisiacej s vývojom ukazovateľov na monitorovanie integrácie environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Opisuje sa v ňom politický kontext vývoja agro-environmentálnych ukazovateľov, analyzuje sa potreba vyvinúť takéto ukazovatele vo vzťahu s prebiehajúcim procesom reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky, skúma sa pokrok dosiahnutý v súvislosti s ich vývojom a určujú sa kľúčové výzvy a opatrenia pre ďalšiu činnosť. Na základe týchto prvkov Komisia konštatuje, že na uspokojovanie rastúcich potrieb politiky je potrebné informačný systém na monitorovanie integrácie environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky ďalej vyvíjať, posilniť a konsolidovať, a to najmä zriadením stálej a stabilnej štruktúry jeho riadenia.

K oznámeniu je pripojený pracovný dokument útvarov Komisie, v ktorom sa podrobnejšie opisujú vykonané činnosti súvisiace s vývojom a kompiláciou agro-environmentálnych ukazovateľov, stanovujú hlavné zistenia a vypracúvajú návrhy uvedené v tomto oznámení.

2. POLITICKÝ KONTEXT VÝVOJA AGRO-ENVIRONMENTÁLNYCH UKAZOVATEĽOV

Európska rada v Cardiffe (v júni 1998) schválila princíp, že environmentálny rozmer je potrebné integrovať do všetkých politík Spoločenstva. Zdôraznila význam vývoja vhodných environmentálnych nástrojov na hodnotenie dopadu rôznych hospodárskych sektorov – vrátane poľnohospodárstva – na životné prostredie a na monitorovanie pokroku v integrácii environmentálnych otázok.

Európska rada v Helsinkách (v decembri 1999) prijala stratégiu na integráciu environmentálneho rozmeru do spoločnej poľnohospodárskej politiky. V stratégii sa stanovujú ciele environmentálnej integrácie pre vodu, využívanie pozemkov a pôdy, klimatickú zmenu a kvalitu ovzdušia, ako aj pre krajinu a biodiverzitu, pričom sa v nej potvrdzuje, že zachovanie prírodných zdrojov predstavuje dôležitý prvok pre dlhodobú udržateľnosť poľnohospodárstva. Vo svojich záveroch Rada požadovala pravidelné podávanie správ o pokroku v začleňovaní na základe agro-environmentálnych ukazovateľov.

Európska rada v Göteborgu (v júni 2001) schválila stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ¹, v ktorej sa vyžaduje, aby hospodárske, spoločenské a environmentálne účinky všetkých politík boli zohľadnené v rozhodovacom procese. Prijala tiež závery Rady pre poľnohospodárstvo (v apríli 2001) o environmentálnej integrácii a trvalo udržateľnom rozvoji do spoločnej poľnohospodárskej politiky, vyzvala Komisiu na pravidelné monitorovanie a hodnotenie integračnej stratégie Rady a požiadala Komisiu, aby pokračovala v úsilí ďalej vyvíjať súbor agro-environmentálnych ukazovateľov a definovala ich štatistické potreby.

Ako odpoveď na požiadavky Rady vydala Komisia dve oznámenia. V prvom oznámení „Ukazovatele pre integráciu environmentálnych otázok do spoločnej

¹ KOM(2001) 264 „Udržateľná Európa pre lepší svet: Stratégia Európskej únie pre trvalo udržateľný rozvoj“.

poľnohospodárskej politiky² sa určil súbor 35 agro-environmentálnych ukazovateľov a predložil sa analytický rámec ich vývoja.

V druhom oznámení „Štatistické informácie potrebné pre ukazovatele na monitorovanie integrácie environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky“³ je ďalej vypracovaný koncept ukazovateľov a identifikované potenciálne zdroje údajov a informácie potrebné na dosiahnutie funkčnosti ukazovateľov.

Obidve oznámenia Komisie predstavovali koncepčný príspevok na začatie činnosti IRENA (Indicator Reporting on the Integration of Environmental Concerns into Agriculture Policy – Oznamovanie ukazovateľov týkajúcich sa integrácie environmentálnych otázok do poľnohospodárskej politiky) v septembri 2002. Táto činnosť, ktorá bola zameraná na vývoj súboru agro-environmentálnych ukazovateľov, sa ukončila na konci roka 2005.

V obnovenej stratégii trvalo udržateľného rozvoja EÚ, ktorú prijala Európska rada v júni 2006, sa znovu potvrdilo, že trvalo udržateľný rozvoj je potrebné integrovať do rozhodovacieho procesu na všetkých úrovniach, a to podporovaním súdržnosti medzi všetkými politikami EÚ a zabezpečením, aby hlavné sa politické rozhodnutia prijímali na základe úplnej znalosti ich hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho dopadu.

3. INTEGRÁCIA ENVIRONMENTÁLNYCH OTÁZOK DO SPOLOČNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ POLITIKY

3.1. Pokrok v integrácii environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky

Spravovaním veľkej časti územia Európskej únie⁴ hrá poľnohospodárstvo dôležitú úlohu pri zachovávaní environmentálnych zdrojov EÚ. Po stáročia prispievalo poľnohospodárstvo k vytváraniu a zachovaniu veľkej škály poloprírodných biotopov a poľnohospodárskej krajiny, v ktorej žijú rôzne druhy voľne žijúcich zvierat a ktorá podporuje rozmanitú vidiecku pospolitosť.

Počas niekoľkých posledných desaťročí sa európske poľnohospodárstvo značne zmenilo a meniť sa bude naďalej. Technologický vývoj (napr. zdokonalené agrochemikálie a semená, lepšie plemená dobytky) umožnil poľnohospodárskym podnikom zvýšiť výnosy, čím vzrástla konkurencieschopnosť poľnohospodárstva. Zmeny vo využití pozemkov a poľnohospodárske činnosti spojené so špecializáciou a intenzifikáciou tiež znamenajú negatívny dopad na vodu, pôdu, ovzdušie, biodiverzitu a biotopy. Ukončenie poľnohospodárskej činnosti v okrajových oblastiach v dôsledku spoločenských a hospodárskych faktorov zároveň znamená vážne nebezpečenstvo pre poľnohospodárske prostredie a vidiek.

Posledné reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky reagovali na dvojakú úlohu zníženia poľnohospodárskeho tlaku na životné prostredie a uprednostnenia poskytovania environmentálnych služieb pri poľnohospodárskej činnosti.

² KOM(2000) 20 z 26. januára 2000.

³ KOM(2001) 144 z 20. marca 2001.

⁴ Viac ako 40 % pôdy v krajinách EÚ-25 zaberá poľnohospodárstvo.

Od roku 1992 sa spoločná poľnohospodárska politika stále viac prispôsobuje na lepšie spĺňanie cieľov týkajúcich sa trvalej udržateľnosti prostredníctvom základného reformného procesu určeného na odklonenie sa od politiky podpory cien a výroby k politike priamej podpory príjmov a opatreniam zameraným na rozvoj vidieka. Ďalším krokom v tomto reformnom procese bola Agenda 2000, v ktorej sa ustanovilo, že cieľom spoločnej poľnohospodárskej politiky by nemalo byť len zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva EÚ, zaručenie bezpečnosti a kvality potravín a stabilizovanie príjmov poľnohospodárov, ale aj poskytovanie výhod pre životné prostredie, zlepšenie vidieka a podpora konkurencieschopnosti vidieckych oblastí Európskej únie.

Reforma spoločnej poľnohospodárskej politiky v roku 2003⁵ posunula integráciu environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky. Posilnila viaceré opatrenia zamerané na podporu využitia pôdy a postupov, ktoré sú v súlade s ochranou environmentálnych zdrojov v prvom pilieri (politika trhu a príjmov) a v druhom pilieri (politika rozvoja vidieka).

Hlavné opatrenia v prvom pilieri sú oddelenie, povinný krížový súlad a modulácia. Oddelením väčšiny priamych platieb od výroby sa znižujú mnohé stimuly pre intenzívnu výrobu, ktoré predstavujú zvýšené riziko pre životné prostredie. Pri povinnom krížovom súlade je vyplácanie priamych platieb v plnej výške podmienené dodržiavaním základných požiadaviek týkajúcich sa riadenia v celom poľnohospodárskom podniku vrátane environmentálnych noriem. Prijemcovia priamych platieb sú tiež povinní udržiavať všetku poľnohospodársku pôdu v dobrom stave, pokiaľ ide o poľnohospodárstvo a životné prostredie. Moduláciou sa umožňuje presun podpory z prvého piliera do druhého, čím sa môže zvýšiť rozpočet pre agro-environmentálne opatrenia.

Reformou trhových režimov pre tabak, olivový olej, bavlnu a chmeľ z roku 2004 spolu s cukrovou reformou z roku 2005 sa potvrdila zmena smeru spoločnej poľnohospodárskej politiky v roku 2003.

V druhom pilieri existujú mnohé opatrenia na podporu ochrany poľnohospodárskeho prostredia. V novom nariadení o rozvoji vidieka na roky 2007 – 2013⁶ sa spájajú environmentálne opatrenia s cieľmi Šiesteho environmentálneho akčného programu Spoločenstva⁷. V strategických usmerneniach Spoločenstva⁸ sa určujú tri prioritné oblasti pre opatrenia zamerané na zlepšenie životného prostredia a vidieka: biodiverzita, uchovávanie a rozvoj systémov poľnohospodárstva s vysokou prírodnou hodnotou a lesníctva a tradičnej poľnohospodárskej krajiny, voda a klimatická zmena. Nové hlavné opatrenia predstavujú výraznejšiu podporu pre poľnohospodárov v projekte Natura 2000 a ďalšie oblasti s vysokou prírodnou hodnotou. Znevýhodnené oblasti a agro-environmentálne opatrenia sa naďalej podporujú. Krížový súlad sa bude v budúcnosti uplatňovať vo väčšine environmentálnych opatrení.

⁵ Nariadenie Rady (ES) č. 1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov (Ú. v. ES L 270, 21.10.2003, s. 1).

⁶ Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 277, 21.10.2005, s. 1).

⁷ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady 1600/2002/ES, ktorým sa ustanovuje šiesty environmentálny akčný program Spoločenstva (Ú. v. ES L 242, 10.9.2002, s. 1).

⁸ Rozhodnutie Rady 2006/144/ES z 20. februára 2006 (Ú. v. EÚ L 55, 25.2.2006, s. 20).

Uvedené zmeny spoločnej poľnohospodárskej politiky si vyžadujú lepšie monitorovanie vývoja poľnohospodárskych výrobných systémov a modelov využívania pôdy na regionálnej úrovni a jeho dopad na životné prostredie. Kým používanie ukazovateľov v EÚ (napr. ukazovatele štrukturálneho trvalo udržateľného rozvoja, či rozvoja vidieka) a v iných medzinárodných organizáciách (napr. OECD, Dohovor o biologickej diverzite) zahŕňa niektoré agro-environmentálne ukazovatele, súbor ukazovateľov zameraných na meranie pokroku integrácie environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky je potrebný na hodnotenie dopadu politických rozhodnutí, identifikovanie nedostatkov v súčasných opatreniach a potrebách novej politickej iniciatívy a prípadne na zlepšenie zamerania opatrení na miestne podmienky a prispôsobenie sa im.

3.2. Potreba agro-environmentálnych ukazovateľov na podporu vytvárania politiky

Integrácia environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky je dynamický proces, ktorý vyžaduje pravidelné monitorovanie. Agro-environmentálne ukazovatele sú kľúčové nástroje pri výkone monitorovania. Môžu slúžiť na viaceré účely politiky:

- poskytovať informácie o súčasnom stave a prebiehajúcich zmenách v podmienkach poľnohospodárskeho prostredia;
- sledovať dopad poľnohospodárstva na životné prostredie;
- hodnotiť dopad poľnohospodárskej a environmentálnej politiky na environmentálne riadenie poľnohospodárskych podnikov;
- informovať o rozhodnutiach poľnohospodárskej a environmentálnej politiky;
- objasňovať agro-environmentálne vzťahy širšej verejnosti

Koherentný systém agro-environmentálnych ukazovateľov musí byť schopný zachytiť hlavné pozitívne a negatívne účinky poľnohospodárstva na životné prostredie a odrážať regionálne rozdiely v hospodárskych štruktúrach a prírodných podmienkach. Týmto spôsobom bude poskytovať hodnotné informácie na hodnotenie poľnohospodárskej politiky s ohľadom na jej prispievanie k zachovaniu environmentálnych zdrojov, od ktorých značne závisí budúcnosť poľnohospodárstva a spoločnosti.

4. POKROK VO VÝVOJI AGRO-ENVIRONMENTÁLNYCH UKAZOVATEĽOV

4.1. Operácia IRENA

Účelom operácie IRENA bolo pre krajiny EÚ-15 vyvinúť a zostaviť súbor 35 agro-environmentálnych ukazovateľov určených v oznámeniach Komisie KOM(2000) 20 a KOM(2001) 144 na vhodnej geografickej úrovni a podľa možnosti na základe existujúcich zdrojov údajov.

Výstupy operácie IRENA sú tieto:

- 1) informačných materiálov o ukazovateľoch⁹ a zodpovedajúce súbory údajov, ktoré sa vzťahujú na 42 ukazovateľov a podukazovateľov;
- 2) *správa o ukazovateľoch*, v ktorej sa preskúmavajú agro-environmentálne interakcie na základe výsledkov ukazovateľov a opisuje sa zlepšenie vo vývoji a zostavovaní agro-environmentálnych ukazovateľov;
- 3) *hodnotiaca správa na základe ukazovateľov* o integrácii environmentálnych otázok do spoločnej poľnohospodárskej politiky, v ktorej sa hodnotí užitočnosť systému ukazovateľov pre hodnotenie politiky a
- 4) *hodnotiaca správa*, v ktorej sa analyzuje implementácia operácie IRENA, hodnotia ukazovatele a zdroje použitých údajov a určujú oblasti budúcej činnosti.

4.2. Kľúčové výsledky vo vývoji ukazovateľov

Operácia IRENA viedla k značnému pokroku vo vývoji agro-environmentálnych ukazovateľov na úrovni krajín EÚ-15, a to najmä pokiaľ ide o koncepty, určenie zdrojov údajov a kompiláciu súborov údajov. V prílohe 1 pracovného dokumentu útvarov Komisie je uvedený zoznam 42 ríslušných ukazovateľov a podukazovateľov a stanovujú sa ich definície, zdroje údajov, podávanie správ na geografickej úrovni a použité časové rady.

Hlavné výsledky je možné zhrnúť takto:

- zo 42 (pod-)ukazovateľov bolo 11 vyhodnotených ako užitočných, 30 ako potenciálne užitočných a len jeden sa považoval ako ukazovateľ s nízkym potenciálom. V každej skupine sú však ukazovatele na rozdielnej úrovni vývoja (pozri oddiel 6);
- asi jedna tretina ukazovateľov je založená na údajoch na regionálnej úrovni (NUTS¹⁰ 2 a 3). Takmer dve tretiny ukazovateľov sú na vnútroštátnej úrovni. Niekoľko ukazovateľov z oblasti stav/dopad bolo vyvinutých na základe modelových údajov alebo prípadových štúdií;
- pokiaľ ide o časový rozsah, asi polovica ukazovateľov využíva časové rady. Osemnásť ukazovateľov sa vzťahuje na obdobie rokov 1990 – 2000.

Výsledkom operácie IRENA bol aj významný objem vedomostí a expertízy týkajúcej sa technickej uskutočniteľnosti ukazovateľov a ich interpretácie. Zhromaždil sa veľký objem informácií o stave a trendoch v environmentálnych podmienkach týkajúcich sa poľnohospodárstva a o opatreniach, ktoré sú vhodné na zabezpečenie environmentálnej integrácie.

Prostredníctvom operácie IRENA sa nadviazala úzka spolupráca a komunikácia v oblasti agro-environmentálnych ukazovateľov medzi Komisiou, Európskou

⁹ Hoci počet ukazovateľov určených v KOM(2000) 20 je 35, niektoré sú rozdelené na podukazovatele. Na základe požiadavky členských štátov bol navyše pridaný ukazovateľ atmosferických emisií amoniaku.

¹⁰ Nomenklatúra územných jednotiek na štatistické účely.

environmentálnou agentúrou a členskými štátmi. Členské štáty¹¹ poskytli užitočnú spätnú väzbu k informačným materiálom o ukazovateľoch a správe o ukazovateľoch, najmä pokiaľ ide o koncepty indikátorov, kvalitu údajov a prezentáciu údajov.

5. ÚLOHY PRE BUDÚCU ČINNOSŤ SÚVISIACU S VÝVOJOM AGRO-ENVIRONMENTÁLNYCH UKAZOVATEĽOV

Počas operácie IRENA sa pri viacerých ukazovateľoch vyskytlo niekoľko obmedzení:

- 1) nedostatky v súboroch údajov vzťahujúcich sa na určité ukazovatele s ohľadom na harmonizáciu (napr. riadenie poľnohospodárskych podnikov), kvalitu údajov (napr. genetická rôznorodosť) a pokrytie územia (napr. kvalita vody) a/alebo dostupnosť súborov údajov (oblasť s ekologickým poľnohospodárstvom);
- 2) modely, ktoré podporujú výpočet určitých ukazovateľov, vyžadujú metodologické zlepšenie alebo ďalšie overenie (napr. erózia pôdy; kvalita pôdy);
- 3) niektoré ukazovatele stále vyžadujú ďalšie koncepčné zlepšenie (napr. riadenie poľnohospodárskeho podniku; stav krajiny; poľnohospodárske oblasti s vysokou prírodnou hodnotou).

Tieto obmedzenia neznehodnocujú prínos ukazovateľov pre agro-environmentálnu analýzu. Poukazuje sa nimi na potrebu ďalšej činnosti súvisiacej s uvedenými ukazovateľmi, aby sa zlepšili koncepty a metodologické prístupy, zlepšili metódy zhromažďovania údajov, prípadne vyvinuli nové súbory údajov tam a aby sa zlepšili/overili existujúce modelové nástroje.

Ukazovatele IRENA je možné zaradiť do troch kategórií podľa stupňa ich vývoja (pozri aj tabuľku v prílohe):

- A. Funkčné ukazovatele, pre ktoré sú jasne určené koncepty a meranie a pre ktoré sú údaje prístupné na vnútroštátnej úrovni a tam, kde je to vhodné na regionálnej úrovni;
- B. Ukazovatele, ktoré sú jasne určené, ale nedosiahli plný informačný potenciál kvôli nedostatku regionálnych alebo harmonizovaných údajov alebo kvôli nedostatkom v modelových prístupoch, na ktorých sú založené.
- C. Ukazovatele, ktoré vyžadujú značné zlepšenie na to, aby sa stali plne funkčné. Do tejto kategórie patria ukazovatele, ktoré stále vyžadujú koncepčné a metodologické zlepšenie a ukazovatele, pri ktorých je potrebné zlepšiť kvalitu existujúcich údajov, zhromaždiť nové údaje alebo pri ktorých základné modely vyžadujú ďalšie prepracovanie a overenie.

Tiež je potrebné ukazovatele rozšíriť, aby sa vzťahovali aj na nové členské štáty.

¹¹ Skupina Eurostatu „Poľnohospodárstvo a životné prostredie“ bola konzultačným fórom s členskými štátmi pre operáciu IRENA, v spojení s poľnohospodárskou skupinou EEA-EIONET.

6. CESTA VPRED: BUDÚCA ČINNOSŤ SÚVISIACA S VÝVOJOM AGRO-ENVIRONMENTÁLNYCH UKAZOVATEĽOV

Na základe uvedených prvkov je možné určiť tri kľúčové úlohy pre ďalšiu činnosť súvisiacu s agro-environmentálnymi ukazovateľmi EÚ:

- usmernenie súboru ukazovateľov IRENA pri posilnení jeho významu na účely politiky;
- konsolidácia vybraného súboru ukazovateľov, rozšírenie ich pôsobnosti v nových členských krajinách a náprava existujúcich nedostatkov;
- zriadenie stálej a stabilnej štruktúry potrebnej na dlhodobé fungovanie systému ukazovateľov.

6.1. Usmernenie súboru ukazovateľov IRENA a posilnenie jeho významu na účely politiky

Na základe koncepčných a technických obmedzení určitých ukazovateľov je potrebné uskutočniť dôležitý výber, pokiaľ ide o zoznam ukazovateľov, ktoré sa majú zachovať a ďalej vyvíjať.

Kľúčovým kritériom tohto výberu je vhodnosť ukazovateľov ako informačného nástroja v rozhodovacom procese. Z tohto hľadiska je nevyhnutné zväžiť skutočnosť, že monitorovanie environmentálnej integrácie vyžaduje niekoľko úrovní analýzy a hodnotenia v rámci celkovej integračnej stratégie, pokiaľ ide napríklad o osobitné sektorové opatrenia, horizontálne nástroje politiky, programy rozvoja vidieka atď. Na uskutočnenie analýzy na týchto rôznych úrovniach je dôležitý koherentný súbor agro-environmentálnych ukazovateľov, ktorý zachytí regionálnu rôznorodosť poľnohospodárskych výrobných systémov (napr. špecializácia, modely výroby, poľnohospodárske metódy) ako aj pozitívne a negatívne vplyvy, ktoré majú na rôzne environmentálne zdroje. Celý súbor ukazovateľov by mal byť naďalej prispôsobiteľný budúcim potrebám politiky, napríklad ako reakcia na rozvíjajúcu sa vodnú politiku, nové opatrenia spoločnej poľnohospodárskej politiky alebo trendy v širšom spoločensko-hospodárskom kontexte.

V súčasnosti sa zvažuje zaradenie určitých agro-environmentálnych ukazovateľov do spoločného rámca pre monitorovanie a hodnotenie pre programy rozvoja vidieka na obdobie rokov 2007 – 2013. Tieto spoločné ukazovatele sa týkajú prioritných environmentálnych otázok, t. j. biodiverzity a oblastí s vysokou prírodnou hodnotou, vody a klimatickej zmeny¹².

Ďalším kritériom výberu ukazovateľov, ktoré by mali byť zachované, je technická uskutočniteľnosť ich vývoja. Operáciou IRENA sa ukázalo, že určité ukazovatele sú príliš komplexné alebo ich vývoj by si vyžadoval neprimerané investície zdrojov.

Navrhuje sa, aby sa v budúcnosti niektoré ukazovatele IRENA považovali za podukazovatele iných ukazovateľov, s ktorými sú úzko spojené.

¹² Týmito ukazovateľmi sú: populácia vtákov osídľujúcich poľnohospodárske plochy, oblasti s vysokou prírodnou hodnotou, bilancia živín a výroba obnoviteľnej energie.

S cieľom zahrnúť rôzne úrovne monitorovania environmentálnej integrácie a na základe doposiaľ realizovaných činností Komisia navrhuje:

- zachovať základný súbor 28 ukazovateľov, ktorý zahŕňa 26 ukazovateľov IRENA a dva nové ukazovatele vzťahujúce sa na nové agro-environmentálne otázky (pozri tabuľku v prílohe).

6.2. **Konsolidácia vybraného súboru ukazovateľov, rozšírenie ich pôsobnosti na nové členské štáty a náprava existujúcich nedostatkov**

V operácii IRENA sa všeobecne splnili jej ciele využitia dostupných a ľahko prístupných agro-environmentálnych informácií a údajov na úrovni krajín EÚ-15. Teraz je dôležité udržať usmerný súbor ukazovateľov, aktualizovať zodpovedajúce databázy a rozšíriť ich pôsobnosť na nové členské štáty.

Dôležité je tiež prekonať obmedzenia, ktoré v súčasnosti limitujú informačný potenciál určitých ukazovateľov. Je preto potrebné vynaložiť úsilie počas prechodného obdobia na koncepčné a metodologické zlepšenie týchto ukazovateľov a na zhromaždenie nevyhnutných údajov alebo na lepší prístup k existujúcim údajom, najmä na regionálnej úrovni. Z tohto hľadiska je nevyhnutná plná účasť a zaviazanie sa členských štátov, ktoré sú v konečnom dôsledku zodpovedné za zhromažďovanie údajov.

Komisia navrhuje podniknúť tieto činnosti:

- ďalej vyvíjať existujúce právne predpisy vzťahujúce sa na poľnohospodárske údaje, a to štatistické aj administratívne, s cieľom efektívnejšie naplniť potrebu údajov pre agro-environmentálne ukazovatele;
- pripraviť a vyvinúť nové prieskumy EÚ, tam kde je to vhodné, najmä pokiaľ ide o spôsoby riadenia poľnohospodárskeho podniku a využitie poľnohospodárskych vstupov;
- v kontexte prebiehajúceho procesu aktualizácie informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva (FADN) preskúmať rámec na zlepšenie a rozšírenie využitia FADN s cieľom reagovať na zvýšenú požiadavku podávania správ a analýz týkajúcich sa agro-environmentálnej oblasti;
- podľa potreby zlepšiť a prehodnotiť modelové rámce;
- ďalej hľadať vhodnejšie ukazovatele poľnohospodárskej biodiverzity, biotopov a krajiny;
- skúmať možnosti zhromažďovať vhodnejšie údaje:
 - z environmentálnych monitorovacích systémov, najmä podľa smernice o dusičnanoch, rámcovej smernice o vode a smerniciach o vtákoch a biotopoch;
 - prostredníctvom priestorových metód (napr. prerozdelenie poľnohospodárskych údajov predkladaných na administratívnej úrovni ďalším územným jednotkám) a ďalších techník vzťahujúcich sa na priestorové údaje (napr. prieskumy krajiny pokrývky, georeferenčné metódy);

- od poskytovateľov neverejných informácií (napr. paneurópska spoločná databáza pre monitorovanie vtákov); môže to vyžadovať konsolidáciu a harmonizáciu existujúcich súborov údajov s cieľom zvýšiť ich transparentnosť a kvalitu;
 - prostredníctvom iných európskych iniciatív, ako sú globálne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti (GMES) a Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európe (INSPIRE);
 - prostredníctvom Globálneho systému pozorovania Zeme (GEOSS).
- posilniť koordináciu s ďalšími činnosťami súvisiacimi s ukazovateľmi¹³.

6.3. Zriadenie stálej a stabilnej štruktúry potrebnej na dlhodobé fungovanie systému ukazovateľov

Určenie príslušných ukazovateľov, metód výpočtu a zdrojov údajov je len časťou vyžadovaných činností súvisiacich s vybudovaním informačného systému na monitorovanie environmentálnej integrácie.

S cieľom dosiahnuť plne funkčný systém, ktorý môže slúžiť na viaceré účely politiky je potrebné, aby činnosti vykonávané počas operácie IRENA, ktoré sú dočasného charakteru, boli transformované do stabilného procesu systematického zhromažďovania údajov nevyhnutných na vývoj, kompiláciu, udržiavanie a aktualizáciu ukazovateľov. Vyžaduje to stálu a stabilnú štruktúru pod vedením Eurostatu na základe úzkej spolupráce so štatistickými úradmi v členských štátoch a ministerstvami poľnohospodárstva a životného prostredia ako aj spoluprácu s ďalšími európskymi orgánmi (Európska environmentálna agentúra).

Vytvorenie takejto stálej a stabilnej štruktúry by malo byť prioritnou úlohou pre budúci vývoj ukazovateľov na úrovni EÚ. Táto úloha zahŕňa určenie jasných povinností týkajúcich sa riadenia nového informačného systému na stálom základe bez vytvárania nových byrokratických štruktúr a ich rozdelenie medzi partnerské inštitúcie.

Komisia navrhuje:

- zriadiť stálu a stabilnú štruktúru potrebnú na dlhodobé fungovanie systému ukazovateľov. Ide o dlhodobý projekt, ktorý vyžaduje podporu a plnú účasť a zaviazanie sa členských štátov, najmä pokiaľ ide o zhromažďovanie a poskytovanie potrebných údajov.

¹³ Pozri posledný odsek kapitoly 3.1.

PRÍLOHA

Návrh na konsolidovaný súbor agro-environmentálnych ukazovateľov

DPSIR		č.	Ukazovateľ	Úroveň vývoja	Hlavné obmedzenia/potrebné zlepšenie ¹ (X)					
Oblasť	Podoblasť				Konceptné zlepšenie	Modelové zlepšenie	Dostupnosť regionálnych údajov	Kvalita údajov ²		
								S	O	
Odpovede	Verejná politika	1	Agro-environmentálne záväzky	B					X	
		2	Poľnohospodárske oblasti v projekte Natura 2000	A					X	
	Technológia a zručnosti	3	Úroveň odborného vzdelania poľnohospodárov a využitie environmentálnych poradných služieb v poľnohospodárstve	A/B	X				X	
	Signály a postoj trhu	4	Oblasť s ekologickým poľnohospodárstvom	A						
Hybné sily	Využitie vstupov	5	Spotreba minerálnych hnojív	B			X	X		
		6	Spotreba pesticidov	C			X	X		
		7	Zavlažovanie	A						
		8	Využitie energie	B	X		X	X		
	Využitie pôdy	9	Zmena využitia pôdy	B			X			
		10	Modely pestovania pestovaní/chovu dobytka	B	X			X		
	Riadenie poľnohospodárskych podnikov	11	Spôsoby riadenia poľnohospodárskych podnikov	B/C	X		X	X		
	Trendy	12	Intenzifikácia/extenzifikácia	A				X		
		13	Špecializácia	A						
		14	Riziko opustenia poľnohospodárskej pôdy	C	X	X				

Návrh na konsolidovaný súbor agro-environmentálnych ukazovateľov (pokračovanie)

DPSIR		č.	Ukazovateľ	Úroveň vývoja	Hlavné obmedzenia/potrebné zlepšenie ¹ (X)				
Oblasť	Podoblasť				Konceptčné zlepšenie	Modelové zlepšenie	Dostupnosť regionálnych údajov	Kvalita údajov ²	
								S	O
Tlaky a úžitok	Znečistenie	15	Hrubá bilancia dusíka	B			X		X
		16	Riziko znečistenia fosforom	Nový	X	X	X	X	X
		17	Riziko pesticídov	Nový	X	X	X	X	
		18	Emisie amoniaku	B		X	X	X	X
		19	Emisie skleníkových plynov	A					X
	Vyčerpávanie zdrojov	20	Extrahovanie vody	C			X		X
		21	Erózia pôdy	B	X	X			
		22	Genetická rôznorodosť	C	X		X		X
	Úžitok	23	Ekologické poľnohospodárske oblasti	C	X				
24		Výroba obnoviteľnej energie	B	X		X	X	X	
Stav / Dopad	Biodiverzita a biotopy	25	Populačné trendy vtákov osídľujúcich poľnohospodárske plochy	B			X		X
	Prírodné zdroje	26	Kvalita pôdy	C	X		X		X
		27.1	Kvalita vody – znečistenie dusičnanmi	B			X		X
		27.2	Kvalita vody – znečistenie pesticídmi	B			X		X
	Krajina	28	Krajina – stav a rôznorodosť	C	X	X	X	X	X

¹ Podrobnejšie informácie týkajúce sa opisu ukazovateľov a opatrení, ako aj potrebné zlepšenia sú v prílohe 2 pracovného dokumentu útvarov Komisie.

² Zdroje údajov, ktoré je potrebné zlepšiť: S = zdroje štatistických údajov (napr. prieskum o štruktúre poľnohospodárstva), informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva; O = ostatné zdroje (napr. administratívne údaje; ročné správy o pokroku v implementácii programov rozvoja vidieka).